RIKOSUHRIPÄIVYSTYKSEN VIESTIT TULEVILLE KUNTAPÄÄTTÄJILLE – VAALITEESIT 2021

Pääteesi: Turvataan rikoksen uhrin oikeus apuun ja suojeluun

1 Kehitetään kunnan työntekijöiden osaamista tunnistaa rikoksen uhri ja ottaa aihe rohkeasti puheeksi. Työntekijät tuntevat valtakunnalliset ja oman alueen uhrien tukipalvelut ja osaavat ohjata uhrit tukipalveluihin.

2 Jokaisessa kunnassa on koordinaattori ja koordinaatiorakenne lähisuhdeväkivallan uhrien tukemiseen ja palveluihin ohjaamiseen. Yhteistyörakenteessa ovat mukana kaikki uhrien asioita hoitavat kunnan yksiköt, ja se tekee aktiivista yhteistyötä eri sidosryhmien – kuten järjestöjen – kanssa.

3 Varmistetaan rikoksen uhrin avun ja suojelun saamisen polut sote-uudistuksen käytännön toteutuksessa.

4 Varmistetaan, että kunnan sosiaalitoimen asiakkaaksi tulevalle ihmiskaupan uhrille tehdään asiakkuuden aluksi palvelutarpeen arvio. Siinä huomioidaan myös mahdollinen tarve ihmiskaupan uhrin auttamiseen liittyvän erityislainsäädännön perusteella järjestettäville palveluille.

5 Kehitetään kunnan hankintaketjuja niin, että työntekijöille liian alhaista palkkaa maksavien tai muulla tavalla työvoimaa hyväksikäyttävien yritysten on vaikeampi saada kunnalta sopimuksia. Luodaan järjestelmä, jonka kautta myös heikosti kieltä osaava työntekijä voi ilmoittaa mahdollisista väärinkäytöksistä.

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

riku.fi

Toimintaa tukee
OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS VETOAA KUNTAPÄÄTTÄJIIN: RIKOKSEN UHRIEN OIKEUS APUUN JA SUOJELUUN TULEE TAATA

Rikosuhripäivystys esittää kunnille vahvaa sitoutumista uhrien tunnistamiseen, tukemiseen ja palveluohjaukseen. Lähisuhdeväkivallan uhrien tueksi tarvitaan riittävät rakenteet ja resurssit. Ihmiskaupan uhrien auttamisessa kunnilla on keskeinen rooli, jota on vielä syytä monessa kunnassa selkeyttää.

Lähisuhdeväkivallan uhrien tunnistamista ja tukemista tulee vahvistaa

Ammattilaiset sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä kouluissa ovat usein niitä tahoja, jotka kohtaavat rikoksen uhrin ensimmäistä kertaa. Väkivalta tulee asiakkaan kohtaamisessa ottaa puheeksi, jos väkivallasta herää jonkinlainen epäilys. Tutkimusten mukaan varsin isoa osaa terveydenhuollossa kohdatuista lähisuhdeväkivallan uhreista ei tunnisteta.

Myös Rikosuhripäivystyksen tilastoissa sosiaali- ja terveystoimesta palveluihimme ohjattujen asiakkaiden määrä on pieni, vain muutamia satoja vuodessa. Suomeen on luotu viime vuosina selvästi aiempaa vahvempi tukipalveluiden verkosto, ja Rikosuhripäivystyksen palvelupisteet kattavat koko maan. Asiakas on helppo ohjata palveluihin ja tukipalveluista voi kysyä lisätietoja.

Monialainen lähisuhdeväkivallan ehkäisytyö edellyttää toimivia rakenteita ja osaamista sekä riittäviä palveluita. Vielä tähän tavoitteeseen ei monin paikoin ole päästy.

Sosiaali- ja terveysministeriön tammikuussa 2020 julkaiseman selvityksen mukaan lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaatio ja suunnitelmat tulisi sisällyttää osaksi kuntien hyvinvointi- ja turvallisuussuunnittelua. STM ja Kuntaliitto ovat jo pitkään suosittaneet poikkihallinnollista lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn koordinaatioryhmää jokaiseen kuntaan tai yhteistoiminta-alueelle. Usealta alueelta nämä ryhmät kuitenkin vielä puuttuvat.

Joka vuosi arviolta 130 000 maassamme asuvaa henkilöä kokee lähisuhdeväkivaltaa. Sitä esiintyy siis aivan varmasti lähes jokaisessa kunnassa. Ja väkivallan vaikutukset ovat hyvin laajoja yksilöiden, perheiden ja laajemmin yhteisöjen ja koko yhteiskunnan kannalta. Lähisuhteissa tapahtuvan väkivallan ehkäisyyn panostettu euro maksaa varmasti itsensä takaisin – puhumattakaan siitä inhimillisen kärsimyksen määrästä mitä väkivalta aiheuttaa.

Kuntien roolia ihmiskaupan uhrien auttamisessa tulee selkeyttää

Vaaliteesiemme toinen aihe on ihmiskaupan uhrien auttaminen kunnissa. Maassamme on valtakunnallisesti toimiva ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä, mutta suurin osa uhreista on kuntien asukkaita, jolloin heidän sosiaali- ja terveyspalvelunsa järjestetään

kunnan toimesta. Kunnilla on siis erittäin merkittävä rooli yksittäisen uhrien palveluiden järjestämisessä.

Palveluiden tarvetta arvioidessa on tärkeää huomioida ihmiskaupan uhrin tilanteesta johtuvat erityistarpeet. Tällaisia ovat asiakkaan turvallisuus, pelot tai tilanteen vaikutus siihen, miten hyvin uhri osaa tai kykenee hakeutumaan palveluihin ja käyttämään niitä täysimääräisesti. Kuntien sosiaali- ja terveystoimella on tärkeä rooli myös ihmiskaupan ja muun hyväksikäyttörikollisuuden tunnistamisessa ja uhrin ohjaamisessa palveluihin, joissa tarjotaan tukea ja neuvontaa rikosprosessiin ja uhrin oikeuksiin liittyen.

Mikäli ihmiskaupan uhrille järjestetään kunnan toimesta ihmiskauppatilanteeseen liittyviä palveluita, korvaa valtio kunnalle niiden järjestämisestä aiheutuneet kustannukset. Tämä mahdollisuus ei ole kaikissa kunnissa tiedossa ja johtaa joskus siihen, että asiakas ei saa erityislainsäädännön mukaisia palveluita, joihin hänellä olisi oikeus. Joissakin kunnissa haasteena on ollut, että korvausta voi hakea valtiolta vasta jälkikäteen eikä ostopalveluille ole kohdennettu budjetissa rahaa. Tällaisten tilanteiden ei kuitenkaan pitäisi hankaloittaa tai hidastaa palvelunsaantia.

Kunnilla on myös tärkeä rooli palveluiden ostajana. Esimerkiksi siivouspalvelut on useimmissa kunnissa ulkoistettu yksityisille palveluntarjoajille, ja rakennustyötä tekevät yksityiset yritykset. Molemmilla aloilla esiintyy erityisesti ulkomaalaisten työntekijöiden hyväksikäyttöä, mikä näkyy myös RIKUn asiakkaiden tilanteissa.

Kuntien on tärkeä kehittää hankintakäytäntöjään niin, että alihankkijoiksi valikoituu vain sellaisia yrityksiä, jotka noudattavat työehtosopimuksia. Tarvitaan myös kanavia, joiden kautta hyväksikäytetty työntekijä voi turvallisesti ilmoittaa kuntatoimeksiantajalle väärinkäytöksistä.

Lisätietoa

Leena-Kaisa Åberg
toiminnanjohtaja
leena-kaisa.aberg@riku.fi
050 3378 703

riku.fi

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

Toimintaa tukee
OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET